

Na zeven jaar vertrouwd met niet ploegen

Emiel van de Vijver, akkerbouwer in Graauw, ploegt niet meer. Volgens hem is dit de enige remedie om “slechte” grond weer gezond te krijgen en gezond te houden. Ook al raakte de grond eerst nog verder uit balans, volhouden loont, toont zijn bedrijf aan.

Altijd had Emiel van de Vijver uit het Zeeuws-Vlaamse Graauw naar tevredenheid geboerd op zijn kleigrond. Maar in 1998 leek het wel of de grond in één keer omsloeg. Het regende dat jaar zoveel, dat het water lang op de akkers bleef staan. Het daaropvolgende voorjaar was het mis. Bewerken of ploegen van de grond ging vrijwel niet meer. Om wanhopig van te worden, herinnert de akkerbouwer zich. Dertien jaar later is zijn grond weer gezond, zoals hij dat zelf noemt, al is hij nog niet waar hij wezen wil. Zijn geheim? Niet meer ploegen.

Achteraf denkt Van de Vijver dat de grond al jaren op het randje balanceerde, waardoor het een extreem jaar niet meer aankon. Het omslagpunt was bereikt. Wat was er gebeurd met de bodem en hoe kon hij hem weer goed krijgen? Dat was de grote vraag waar de akkerbouwer jaren mee zat. Op een klein stukje probeerde

hij de bodem te verbeteren met groenbemesters en stalmest. De bodem werd er aanvankelijk alleen maar slechter van, met als gevolg nog minder makkelijk te bewerken en nog lagere opbrengsten.

>> Op zoek naar informatie

De Zeeuw ging naarstig op zoek naar informatie. Hij bezocht lezingen en las links en rechts van alles over wat er mis kon zijn. Hij hoorde over kleiplaatjes die als het goed is als dakpannen over elkaar liggen, mede dankzij een heel netwerk van schimmels. Als die schimmels er niet meer zijn, schuiven al die kleiplaatjes in elkaar en verdwijnt de lucht uit de grond. Van de Vijver vermoedde dat dat bij zijn grond was gebeurd. En dat de schimmels zomaar verdwenen waren, had volgens hem te maken met ‘jarenlange

kunstgrepen om de grond goed te houden, zoals ploegen, gebruik van diepwoelers en flink wat kunstmest.

Zo groeide bij de akkerbouwer langzaam het besef dat ploegen mogelijk helemaal niet goed is voor de grond. In 2000 was hij overgegaan op biologisch boeren – hij gebruikte toch al vrijwel geen bestrijdingsmiddelen – in 2003 stopte hij ook nog eens met ploegen. Meteen voor zijn hele bedrijf van 50 hectare, waar hij wortel, rode biet, aardappels en broccoli teelt, afgewisseld met tarwe, gerst of rogge. Daarnaast teelt hij grasklaver als groenbemester. Ideeën voor het niet-ploegen deed Van de Vijver op bij een boer in Frankrijk, die hem al was voor gegaan met dit systeem. Toch wist Van de Vijver niet wat hem te wachten stond. Dat de bewerkbaarheid van de grond eerst nog verder achteruit zou gaan en opbrengsten achter zouden blijven, wist hij niet. 'Dat is maar goed ook, anders was ik er nooit aan begonnen.' Hij herinnert zich nog goed dat hij daardoor wel eens wakker lag.

>> Legio voordelen

Tegenwoordig slaapt hij goed. Al heeft hij het systeem misschien nog niet volledig onder de knie, de voordelen zijn legio. Het eerste jaar was zijn grond 'zo vast als een muur' nu is die 'zacht en sponsachtig'. Last van structuurschade heeft hij niet meer. De structuur controleert hij regelmatig door met een spa een kuil te graven en heel goed te kijken en te voelen. Door de hele bouwvoor lopen gaatjes en gangetjes van wormen en ander bodemleven, waar water doorheen kan. Jaar na jaar ziet hij de structuur verbeteren, van boven naar beneden. En nu, na zeven jaar, ziet hij eindelijk ook gaatjes ontstaan in de ploegzool.

Het verschil met buurgrond springt in het oog. Zijn grond is eerder droog dan die van zijn buurman die wel ploegt. Tegelijk is de opslag van water groter. In de zomer kan hij tien dagen later beginnen met beregenen dan zijn buurman. 'De bouwvoor is de beste plek om water op te slaan. Als alle boeren in de EU over zouden gaan op dit systeem, heb je veel minder wateroverlast.' Van de Vijver heeft ook de indruk dat zijn gewassen minder hinder hebben van ziekten en plagen. Dat verklaart hij doordat planten beter gezond blijven op een gezonde bodem. Daarnaast is er natuurlijk besparing aan brandstof, omdat hij minder en minder zware bewerkingen uitvoert. Onkruiden beheersen is lastiger, maar hij houdt ze er aardig onder met verschillende bewerkingen voordat hij het cultuurgewas zaait.

>> Kennis delen

Elk jaar leert hij bij. Hij zou zijn kennis graag delen met andere akkerbouwers. Dan zou hij bijvoorbeeld vertellen dat als de aardappelen van het veld zijn, je de grond onmiddellijk los moet

trekken omdat het anders niet meer goed lukt. En daarna onmiddellijk groenbemesters erin. Inmiddels weet hij ook welke groenbemesters het beste zijn voor zijn bodem: bijvoorbeeld rogge, wikkemengsels of tarwe. De groenbemester laat Van de Vijver op het land staan. Tot nu toe heeft hij nog geen hinder ondervonden van de groenbemesters bij de zaai van het nieuwe gewas in het voorjaar; elke winter vrozen ze kapot. Hoe dat moet bij een zachte winter weet hij nog niet. 'Er zal altijd wel een paar dagen vorst zijn, en als dat niet zo is kan ik desnoods het spul maaien.'

>> Vragen

Zijn eigen kennis en ervaring ziet de akkerbouwer graag aangevuld met onderzoek. Zo wil hij weten of de vooruitgang van de conditie van de bodem ook te meten is aan het aantal wormen en of er minder stikstof verloren gaat op zijn grond. En hoe zit het met CO₂: slaat de organische stof in de bodem meer van dit broeikasgas op? Het allerliefst leert de akkerbouwer hoe hij zijn grond nog verder kan verbeteren, zodat hij uitkomt op een organische stofgehalte van 6 procent. 'Maar met 4 procent zou ik ook al heel tevreden zijn', voegt hij er snel aan toe, wel wetend dat dat voor akkerbouwgrond al heel hoog is. 'Organische stof is maar één aspect van een gezonde bodem. Het is complex; ik wil het graag in de vingers hebben, maar dat lukt toch nooit helemaal. Wat ik wel weet, is dat je met een gezonde grond gezonde planten krijgt en volgens mij uiteindelijk ook gezonde mensen. Dat hangt allemaal samen.' (LN)

Emiel van de Vijver controleert met regelmaat de structuur van de bodem.